

Henrik Wigh-Poulsens prædiken juledag

Taler

Henrik Wigh-Poulsen
Biskop

Dato

25. december 2021

Sted

Aarhus Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Første Mosebog kapitel 1, vers 1-5
Johannesevangeliet kapitel 1, vers 1-14

Salmer

99 Velkommen igen,
100 Kimer, I klokker,
109 I denne søde,
108 Lovet være du Jesus Krist,
121 Dejlig er jorden.

Nadver:

98 Det var ikke en nat som de andre,
114 Hjerte løft,
118 Julen har englelyd

- 1 Engang var det mørkt om natten. Det er det ikke mere. Vores planet har aldrig været så oplyst. Der hvor de fleste af os sover, er natten ikke længere sort. Byernes lys gør den nærmere grålig. Stjernehimlen er kun synlig på udvalgte steder. Natsværmere, flagermus og skovbundens små væsner lider af
- 5 mørkemangel. Døgnrytmen, siger biologerne, er ikke længere, hvad den har været.

- Og nu de sidste halvanden måneds tid har lyssætningen fået ekstra gas med de oplyste gågader og villahavernes juleguirlander. Og færdes man derude, hvor
- 10 stjerner faktisk kan ses, blændes man jævnligt i skæret fra ejendomme, gårde og hele landsbygader, der ligger badet i veritable lysshows: Gigantiske nisselandskaber komplet med julemænd, rensdyrforspændte kaner, engle, julestjerner og hvad har vi. Så kunstfærdigt formet og opbygget af millioner af LED-pærer og en rygende elmåler i baggangen.

- 15
- Men altså, engang var det mørkt om natten. Rigtigt mørkt. Historikere taler om, hvordan nattens tætte mørke prægede tidligere generationers tro og ikke mindst overtro. Om natten var verden en anden. Troldtøj, gespenster, gengangere indtog gaderne, staldene, skovene og markerne, hvor folk fortroligt
- 20 færdedes i dagslys. Lyskilderne der kunne udfordre mørket var få og små. Man

trængtes om dem, når de stod der og blafrede på bordet, og man længtes efter daggry. Vi hører det i morgensalmernes fryd. ”op min sjæl, thi sol er oppe”. Endelig ser man den på himlen, den gode sol. ”Udenfor skingrer befriet morgenens gyldne trompet”, som en næsten nutidig digter har beskrevet en gammel erfaring.

For mørkemangel eller ej, trods byernes konstante baggrundsbelysning, trods LED-pærer og julens lysshows på jyske landeveje, så sidder den stadig i os, angsten for mørket og mørkets magter. Måske ikke på samme måde, som den sad i vores forfædre inden den kunstige belysning blev allestedsnærværende. Eller som den sad i julefortællingens hyrder på marken, ”som lå ude på marken og holdt nattevagt over deres hjord”.

Men vi kender frygten for mørkets magter. Det gør vi da! Vi kender til, at hverdagens holdepunkter og pejlemærker kan forsvinde, og vi ligesom står på egen hånd, alene i mørket. For det er vel det, mørket gør. Overlader os til os selv og vores kredsende tanker. Når vi mister. Når vi bliver syge. Når angsten rammer. Når bekymringer og sorger slår sammen over hovedet på os. Når vi ikke kan se os ud af problemerne.

Vi har vel alle for os billedet af Josef og Maria, alene i mørket, i en fremmed by, hvor de forgæves søger et sted at være, hvor Maria kan føde sit barn. De to, og for den sags skyld de flygtende familier i de hviderussiske skove, de sultende og hjemløse børn i Afghanistan, de desperate på strandene ved Calais. Det er ensomheden, orienteringsløsheden, fortabtheden i mørket kastet op på det store lærred. Alt det vi alle, et eller andet sted, genkender fra søvnløse nætter og ængstelige timer som et mulm hvor død og fortræd lurar. Når vi sidder i ”Dødens og mørkets skygge”, som det hedder i den gamle kirkebøn.

Det er den tilstand der også genkendes og beskrives i bibelens allerførste linjer, som jeg læste højt fra altret. For som der står: I **begyndelsen** var der tomhed, øde, mørke. Med andre ord: Mørket er en grundtilstand, selve udgangspunktet, som natten der **altid** vender tilbage efter den dag, hvor vi gjorde vores for at glemme, fortrænge, at det er sådan det er. Dagen og livet selv som en lille hastigt opblussende gnist i mørket. Det er ateistens realisme og nihilistens kampråb, og det kunne være vores fortvivlelse.

Hvis det altså ikke var for fortsættelsen, Gud der sagde: ”Der skal være lys”. ”Og

der blev lys. (Og) Gud så, at lyset var godt, og skilte lyset fra mørket”. Se, det er den **trods** over for det rugende, mægtige mørke, der ekkoer gennem hele vores bibel, som igen og igen modsiger vores rædsel for mørkets eneherredømme, og som er klangbunden for juledags glæde: Hyrderne i natten så himlen oplyst af
65 engle, der sang Guds fred ned over dem. Stjernen over stalden skinnede forsigtigt, men trodsigt i et stort buldermørke. ”Og lyset skinner i mørket, og mørket greb det ikke, som der står i dagens evangelietekst som en fanfare, en julefanfare.

70 Det er altså ikke længere mørket, der er altings konklusion, og som nådigt ladet lyset blusse op for en kort stund for at overtage det hele igen. Nej, omvendt. Lyset er julenat kommet til vores jord, som det egentlige og sejrende som et tegn på, at Gud nu er hos sit menneske. Også i den dybeste ensomhed. ”Frygt ikke, som englen sagde til hyrderne, der var bange. Natten gemmer ikke længere på
75 ondskab og fortræd. Tvært imod: ”Godt kan vi nu ved nattetid, kende som børn vor fader blid”, som der står i salmen, vi skal synge om lidt.

Ikke at ondskab og fortræd ikke længere findes derude, i de hviderussiske skove, i Afghanistanens byer hvor børn sover i gaderne, på de franske strande, hvor man
80 er parat til at risikere druknedøden. Men at ordet blev kød og tog bolig i blandt os betyder, at vi ikke længere er alene i natten, og at den ikke længere er konklusionen på det hele, og at lyset vil sejre til sidst.

Henne på ARoS er der for tiden en udstilling med den berømte engelske
85 landskabsmaler William Turner. Turner var nogenlunde samtidig med den danske salmedigter Ingemann, og står for sin eftertid som maleren der lidenskabeligt, på sine lærreder, forsøgte at skildre lyset over landskaberne, som Ingemann gjorde det i sine vers.

90 Lige når man går ind for at se udstillingen har museet forsøgt at genskabe den effekt, Turner selv forsøgte at fremkalde, når folk besøgte ham for at se hans værker. Han ønskede, at de skulle ankomme til, og kort opholde sig i, en bælgmørk entre for så – sikkert efter at ha slået både hoveder og skinneben – at gå ind i galleriet og blive overvældet af lyset i hans malerier.

95 Effekten lykkes fint nede på ARoS, hvor den besøgende fornemmer, at Turner på den måde lader mørket være en **forbigående** tilstand på baggrund af hvilken lyset skinner frem. Magtforholdet, som vi nogle gange føler, at mørket er det

100 blivende, det triumferende, er altså vendt om. En spejling kan man næsten sige, både af Bibelens skabelsesberetning, at ”Gud så at lyset var godt”, og julens evangelium, at ”lyset skinnede i mørket, og mørket greb det ikke”.

På et af malerierne på udstillingen er det som om lyset fylder det hele. Det
105 hedder ellers ”Venetiansk festival”, så man må tro, der er liv i gaderne, og man kan da også ane omridset af en menneskemængde. Men solen, lyset, har fuldstændigt overtaget. Det fylder hele billedet, og favner dem alle. Jeg tænker igen på Turners samtidige Ingemann, og linjerne vi kender så godt fra en af hans salmer: ”Hos dig er livets det evige væld, og lys i dit lys skal vi skue”. Den
110 håbsfyldte vision, med andre ord, om den dag engang, hvor mørket **helt** skal vige, og der kun er lys og fællesskab tilbage, og lyset favner os **alle**, levende som døde.

Visionen, eller håbet om, den dag, er også tilstede i julens budskab om Kristus
115 der kom til vores mørke jord og tog bolig i blandt os som livets lys, mørket **ikke** kan gribe. Det er stort, voldsomt stort, næsten for stort, et lyshav for tanken, som kan være svært at håndtere på en nogle gange alt, alt for mørk klode.

Derfor må vi fejre lyset, derfor har vi **brug** for at fejre lyset, der kom til os
120 julenat. Ja, på vores få, fattige og fattelige måder **foregribe** lyset som engang skal komme og **blive**. Om det så er med de små blafrende og levende lys på juletræet, det kunstige i kæderne rundt omkring i villahaverne eller med hundredetusindevis af LED-pærer derude i det landlige mørke. Og ja så, selvfølgelig, ved at have vores kære omkring os, og i skæret fra lysene se dem,
125 mærke dem, danne kreds om træet, dele måltid med dem, og **sammen** med dem – og selvfølgelig med al respekt for sundhedsmyndighedernes anbefalinger - holde mørket på afstand.

”Det folk der vandrer i mørket, skal se et stort lys”, skriver Esajas. Går du **selv** i
130 mørket, sidder du for dig selv, er du spærret inde, som man kan være spærret inde på så mange måder, må du høre, at lyset, og med lyset Guds fred og nåde, **er** der, kommet **også** til dig. Verden **er** ikke den samme længere. Vi må tro, at natten nu, bag det nogle gange tunge mørke, er fyldt med godhed, og at det er, hvad vi kan vente, når vi går fra den bælgmørke entre ind i de lyse sale.

135

140 *Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, Søn og Helligånd, du, som var, er
og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed.
Amen.*

Vi beder dig, Gud, at du vil give os alle en velsignet jul. Vi beder om, at du vil
145 forbarme dig over alle, som sidder alene, sørgende, modløse eller syge, at du vil
give dem din hjælp og din trøst. At du vil afvende krigens og terrors ondskab
og skænke fred i verden. At du vil bevare alle hjem fra uenighed, bitterhed og
hårde ord og i stedet give plads i hjerte og hjem for glæde, håb og mod. At du vil
150 velsigne alle højtidens gudstjenester og berede indgang i vore hjerter for dit ord
og vække taknemlighedens lovsang til dig med tak for din gave: Vor frelser Jesus
Kristus.

Vær hos de flygtende og forfulgte, hos vores kristne brødre og søstre som særligt
i disse år, rundt omkring, terroriseres og lægges for had. Skænk vores ledere
155 visdom og mod. Styrk os alle, så vi ikke går under i frygt og bekymring. Lad os
holde fast ved dit riges frugter, fred, retfærdighed og glæde, og med dem byde
mørket trods.

Velsign og bevar vor Dronning, Margrethe den 2., Kronprins Frederik,
160 Kronprinsesse Mary og hele det kongelige hus. Vær med alle øvrigheder. Lær
dem og os at forvalte det ansvar, som vi hver især er blevet givet.

Vi beder for alle, der sørger og savner, for dem, der er faret vild eller har mistet
deres hjem. Vær med dem, der sidder i mørkets og dødens skygge og vis os dit
165 milde ansigt, når mørket lukker sig om os.

Amen

Tillysninger:

170 **Lad os med apostlen tilønske hinanden:**

Vor Herre Jesu Kristi nåde, og Guds kærlighed og Helligåndens fællesskab være
med os alle

175

Kilde

Aarhusstift.dk

180 **Kildetype**

Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstække, Juledag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

185 <https://www.dansketaler.dk/tale/henrik-wigh-poulsens-praediken-juledag>

190

195

200

205

210

215